

PREGÓ FESTA MAJOR DE CREIXELL 2013

(Dissabte, 7 de setembre de 2013) 12'30 hores

Dalmau de Creixell acompanyat pel templatari de Taravaus, puja a l'escenari, deixa l'escut a terra i es treu el casc del cap, i es dirigeix als assistents:

Bon dia Creixell, i a tota la seva gent, i els de fora, també sou benvinguts.

Aquí Dalmau de Creixell, Cavaller de l'Orde del Temple de Jerusalem, o dels pobres Cavallers de Crist del temple de Salomó.

Però abans de parlar de mi, us parlaré una mica dels templers:

Els templers, o pobres cavallers de crist del temple de Salomó, van ser uns frares i experts militars, sotmesos únicament a les ordres del papa. Varen existir durant 200 anys, entre els segles XI i XIII, el primer Gran Mestre va ser Hug de Payens, i el darrer, Jacques de Molay que va ser cremat a la foguera a França.

Pobresa, obediència i castedat, eren els tres vots que tenien que fer aquells monjos, fills de nobles, on l'excés de combatents i cavallers bel·licosos dels senyors feudals a Europa, els va portar a Terra Santa per protegir els peregrins, la ciutat Santa de Jerusalem i a lluitar contra els infidels.

La creació d'un orde militar era, segons Bernat de Claravall, l'únic mitjà de donar una ocupació digna als cavallers, uns tronats que combatien tota la vida per uns objectius absurds com eren la glòria i la fama, pels quals arribaven a perdre la vida. Però instituir un orde militar topava amb un greu problema teològic: un home ordenat -un monjo- no tenia que fer vessar la sang de ningú, ni tan sols la dels infidels. Bernat de Claravall va resoldre aquesta qüestió amb el seu escrit *De Laudibus novae militiae*: combatre contra els infidels estava justificat perquè era impossible defensar-se'n pacíficament. A més, els cristians no podien consentir que Terra Santa caigués de nou en mans dels infidels.

Els monjos templers desenvoluparen una intensa devoció cap a la Mare de Déu, Sant Jordi i Sant Joan, i veneraven com a relíquia una Santa Espina.

La seva vida quotidiana passava per les pregàries, la cura de les armes i els cavalls. Tenien prohibit cuidar el seu aspecte, jugar a jocs d'atzar o caçar animals per diversió. Portaven el cabell curt, mai es pentinaven, rares vegades es rentaven i la barba descuidada.

La disciplina sempre era constant i l'obediència respectada, s'anava i tornava segons manava l'autoritat.

Un Cavaller Templar en combat, mai es podia fer enrere, encara que l'enemic fos tres vegades superior, i en cas de ser capturat, no eren rescatats, ni que fos el Gran Mestre, els caps rodaven sempre en mans de l'enemic infidel, al seu torn, ells tampoc feien presoners.

Per la seva forma de combatre i l'organització en el camp de batalla els feien temibles, tant es així, que Jaume I en la Conquesta de Mallorca va dir *«la seva excel·lent organització militar, la rapidesa dels seus moviments i la facilitat amb que saben prevenir qualsevol atac, com si fossin capaços de llegir l'aire o olorar l'enemic que encara no és vist per els altres. Poden ser pocs, però valen per molts ...»*

Molts comtes i nobles de les nostres contrades, varen estar a Terra Santa al costat d'aquest formidables guerrers, que obtingueren moltes propietats, beneficis i recompenses, fins i tot hereus, com en el testament del rei Alfons I d'Aragó i Pamplona.

Però a finals del segle XII, i amb la caiguda de les darreres possessions de Terra Santa, els templers es repleguen cap Europa. Aleshores se'l hi planteja un greu problema: si la seva missió era protegir els pelegrins a Terra Santa, quina raó els hi quedava una vegada abandonades les Croades?. Ells conservaven les seves propietats, un patrimoni immens i molt ben administrat que generava quantioses rendes.

Així doncs, estimats i admirats per molt reis, finalment també va ser un rei, qui els va portar a la foguera de l'inquisició, segurament per l'avarícia del poder que els templers tenien en aquells moments, Felip IV

de França amb el consentiment del feble Papa Climent V els dissolgueren un divendres 13 a principis del segle XIII.

... Però parlem del nostre protagonista, en Dalmau de Creixell:

Fill del noble d'alt llinatge Guillem Ramon de Melany (com era costum a l'època, després adoptà el nom del seu feude com a nou senyor del Castell de Creixell), casat amb Beatriu de Navata el 1154.

Dalmau de Creixell que n'era el segon fill, tenia dos germans més, en Guillem que n'era el gran i en Pere, el petit que era ambaixador reial a Jerusalem.

Dalmau que era solter, sense dona, ni fills coneguts, ens acosta molt a l'indici de que va ser un Cavaller templer, i també company de batalles de dos reis, primer amb Alfons I el Cast, que el va seguir en la conquesta de Cuenca, campanyes de Provença i a València, i testimoni en el testament del mateix Alfons I lliurat a Perpinyà el 1194, obtenint importants rendes i beneficis, que només s'expliquen pel fet d'haver prestat rellevants serveis d'armes al comte-rei, amb l'eficàcia del valor i geni militar.

Dalmau figura al testament d'Arnald de Llers, atorgat el 15 de febrer de 1209, com a testimoni i principal marmessor.

També com a curiositat, esmentar que el 9 de gener de 1211, el Rei Pere I certifica a Perpinyà, deure a Guillem de Creixell 23.108 sous, amb el testimoni dels seus germans Dalmau i Pere.

Tampoc el podem confondre (com van fer Pella i Forgas o Miret i Sans), amb el seu nebot Dalmau que tenia el mateix nom, (germà del Bisbe de Girona Arnald de Creixell) i que va participar en la Batalla de Muret l'any 1213 on va morir Pere I el catòlic. Justament amb aquest rei, que va tenir una gran actuació a la batalla de les Navas de Tolosa el juliol de 1212, ho va ser precisament gràcies al Dalmau de Creixell al que em refereixo, que va ser el Comandant de la Cavalleria de tres reis, i segurament l'estratega que va fer guanyar aquesta gran Batalla.

Segons dades de Pere Tomic, *"Hi va haver entre els reis Aragó, Castella i Navarra discrepàncies per no posar-se d'acord sobre quin dels seus exèrcits lluitarien en vanguardia. I que arribat Dalmau de Creixell de l'Empordà, després d'escoltar els raonaments reals, ordenà els seus exèrcits.*

Com el rei d'Aragó es lamentava de haver-lo col.locat en la reraguàrdia, Dalmau l'hi explicà un pla per intervenir amb eficàcia i fer-li veure que les forces de reserva en el moment oportú serien decisives en la victòria, tal com va ocórrer en la realitat.

Segons Rafel Torrent a Genealogies i gestes dels Comtes de Creixell, Premi extraordinari en el Certament Històric-Literari del Palau de Peralada, l'any 1953. Es pregunta: ***Per quin motiu Dalmau va mereixer dels reis de Castella, Aragó i Navarra la confiança i l'honor d'ordenar i organitzar els seus exèrcits?***

Segurament, a més del prestigi del seu valor, ancianitat i sabiduria en l'art de la guerra, sigüés la seva condició de pertànyer a l'Orde del Temple, en aquells moments amb molt de poder. Extesa per tots els reis cristians, la decisió d'escollir un templer era molt adequada per mediar les divergències dels tres reis. Un orde, religiosa i militar, obedient al Papa Innocenci III el paladí espiritual de la Croada, ningú com els templaris, per la seva maestria guerrera i la seva adhesió a l'esglèsia, podia presentar un personatge més indicat.

També voldria destacar el fet d'existir en aquells moments una casa de l'Orde del Temple, a Avinyonet, lloc que pertanyia a la jurisdicció dels Senyors de Creixell. D'aquell antic edifici de la Plaça del poble, avui ens ha quedat l'Ajuntament.

Historiadors de Castella com el Padre Mariana, Modesto Lafuente o Florian de Ocampo, escriuen similars referències com *"...deseando cada rey los primeros encuentros con los moros, dejaron al caballero Ampurdanés Dalmacio de Creixell anciano y tenido por extremado y práctico en actos de guerra, que ordenase las haces. Dió a Alfonso, la vanguardia por principal y por ser suya la conquista; al de Navarra, el centro y al de Aragón, la retaguardia; así fueron desde Alarcos hasta el lugar de la batalla"*.

Segons Turell, Tomic, Beuter i Pere Serra Postius, entre d'altres, van escriure, que va morir a la batalla de les Navas de Tolosa i va ser enterrat a una església d'Úbeda...Potser sí, però no he lograt trobar cap referència concreta que ho confirmi.

Provablement les seves cendres descansin aquí, a aquesta terra, els vestigis d'una creu funerària a Borrassà ho semblarien. De moment penso que seguirà siguent tot un misteri. Però si va morir en la Batalla, sigui moments abans, mentres o després, i portat a llocs per tres reis (tal com diuen les cròniques), penso que les seves restes no haurien quedat oblidades en una terra que no era la seva (com ho demostra Jofre II de Rocafort enterrat a l'església del Carme de Peralada i que també hi va morir). La costum en aquells temps era de retornar sempre a casa, viu o mort, on consideraven terra sagrada, i tractant-se del comandant de la cavalleria, segurament no l'haurien deixat mai en terres llunyanes.

Per acabar, m'agradaria llegir un escrit anònim que diu el següent:

El Dalmau de Creixell que va combatre en les Navas era un templari empordanès, ja sexagenari. Com molts nobles reclamaven l'honor de comandar la cavalleria en la batalla, per no ofendre a ningú es va acordar que la dirigiria el de més edat, i aquest va resultar ser en Dalmau de Creixell; ningú s'hi va oposar perquè, a més, tenia reputació de ser un molt bo estratega.

Va tenir una actuació destacada a la batalla, perquè va llençar a la càrrega la cavalleria en el moment just, quan el gros de l'exèrcit cristià flaquejava davant el contraatac almohade.

Desgraciadament no va sobreviure al combat; sembla que va perdre la vida al caure del seu cavall en plena càrrega.

En definitiva, en Dalmau de Creixell, és un d'aquells personatges històrics, que com més aprofundeixes sobre la seva figura, més et fascina.

Quina gran Victòria la d'avui també, doncs ja fa un any (n'és testimoni en Jordi Palmada i tramontana.tv entre d'altres), que vaig començar a cridar ben fort sobre la necessitat de fer-li una placa commemorativa. I just fa una estona, al costat mateix de la Capella, avui s'ha inaugurat la mateixa que dona nom a una nova plaça, en honor a la seva memòria, enhorabona als Amics i veïns de Creixell i a l'Ajuntament de Borrassà. No podia ser que, a la Carolina (a Jaén) ja fa anys que en tenen una, i a Barcelona, Figueres i Borrassà també l'hi han dedicat un carrer.

No voldria acabar aquest pregó il·lusionat sense esmentar, que en la recerca de la seva història, he trobat que apareix en innombrables escrits, i referències, com les del seu contemporani veí de Creixell Carles Frigola, en llibres i novel·les. Però la darrera, amb el gran orgull i satisfacció que m'ha estat dedicada i a sobre premiada amb el Ramon Muntaner de Girona el 2012, amb el títol **“Abans de la Batalla”** de Josep Torrent, que es va inspirar a l'hora que feia el guió de la pel·lícula medieval que vaig produir i dirigir l'any passat en el 800 aniversari (sense cap subvenció pública), **“1212 L'Any de la Croada”** amb els amics del Castell de Quermandó i Comtat d'Empúries, on a part de l'esmentat anteriorment, vaig representar en ella jo mateix a Dalmau de Creixell, un honor que avui amb aquest acte, encara es fa molt més gran.

En honor a Dalmau, us dic a tots, moltes gràcies per donar-me avui l'oportunitat de fer un acte de consciència històrica col·lectiva, i aprofitar-ho per desitjar-vos una bona **“diada”** el proper 11 de setembre, en un lloc tant meravellós com Creixell, la terra que va veure néixer tan il·lustre Cavaller empordanès, i enguany, per la Festa Major, aquí present teniu, a un humil servidor i aficionat actor, i que us demana a tots un aplaudiment ben fort pel Cavaller Dalmau, **Visca Creixell!!!**.